ЧЫЛА ЭЛЛАСЕ ПРОЛЕТАРИИ-ШАМЫЧ, УШНЫЗА! Ленин-Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!

ЯМДЕ ЛИЙ

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ
ГАЗЕТ?АК: идалыклан 2 т. 16 ыр.
пел?ийлан 1 т. 8 ыр.

Пионерский активым сайлымаш тӱҥалеш

15 сентябрь гыч 25 октябрь марте чыла пионерский отрядыште звена вожак ден отряд совет сайлымашым эртараш манын ВЛКСМ Центральный Комитет пунчалын.

Пионерский активым пытартыш кана сайлыме деч вара ик идалык эртен. Идалык жапыште отрядлаште шуко вашталтыш лийын. Шуко пионер-шамыч вес классыш кусненыт, шуко класслашке у пионер-шамыч толыныт.

Идалык жапыште пионер-шамыч ваш-ваш сайын пален нальыч. Шуко пионер-шамыч лагерьлаште, форпостлаште шагал огыл интересный пашам ыштеныт. Южо пионерже ончычсо звена вожак деч сайрак организатор лийын.

Сайлымашым кузе эртарыман

Кудо класслаште ученик-шамычым уэш группироватленыт, у пионер-шамыч тошто звеналашке пурат, но звенаште 8-10 енг деч утла лийман огыл. Сайлымаш деч ончыч звена вожак звена сборышто отчотым ышта. Отчотышто шкенжын вожаклан шогымо жапыште ыштыме пашаже нерген каласкала. Тидын почеш пионер-шамычлан шке звенаштын пашаже нерген ойлыман да тиде ийыште звеналан мо ыштышаш нерген каҥашыман. Тылеч вара веле звена шкенжын вожакшым сайла. Вожаклан сайын тунемше, пионерский пашам йӧратыше пионер-шамычым сайлыман. Звена вожак звенан пашажым интересне, веселан организоватлен моштышо лийман.

Чыла звеналаштат вожак-шамычым сайлымек (тидым тӱрлӧ звеналаште ик кечыштак ышташ лиеш), отряд шкенжын советшым сайлаш тӱҥалеш. Отрядной сборышто отряд совет председатель шкенжын пашаже нерген отчетым ышта. Вара пионер-шамыч ойлаш тӱҥалыт, отрядлан ончыкшо кузе пашам ыштышаш нерген ойыштым пуат.

Ленинско-Сталинский комсомолын 20ий темме пайремым могай паша дене вашлийшаш нерген тиде сборышто каҥашаш гын, пеш сай лиеш. Тунеммаште ваш-ваш полышкалымым кузе организоватлаш, могай походым, экскурсийым эртараш, могай кружокым, командым ышташ, оборонный ден физкультурный значек-шамычлан нормым пуаш кузе ямдылалташ, отрядыште мом лудаш, мо нерген беседым эртараш, чыла тиде нерген каҥашен налаш кӱлеш.

Отряд советыште 7-9 енг лийман. Отряд советыш шым пионерым, але индешым сайледа—тидым отряд сборышто шкеак решитледа. Тендам ме ик йоҥгылышыш логалме деч гына шижтарнена. Тугай йоҥгылыш кодшо ийын лиеден. Южо отрядыште ала молан звена вожакым отряд советыш сайлаш ок лий манын шотленыт. Звена вожак-шамычым моло дене тӧрак сайлаш лиеш. Вет нуно звенаште эн сай пионер улыт.

Отрядной сборыштак отряд совет член-шамыч кокла гыч совет председательым, пырдыж газет редакторым, знаменосецым сайлаш кӱлеш. Отряд вожатый советыш ок сайлалт, а тудын составышкыже пура.

Пытартышлан ик вопрос.

Вашке уэш сайлымаш эртаралтеш, кызыт отряд ден звеналан пашам ыштыман мо?

Ыштыман. Мо нерген ме кӱшнӧ ойлышна, тиде пашам шуяш ок лий. Уэш сайлымаш тылзе марте шуйна, тиде жапыште нимомат ышташ огыл гын, путырак кугу йоҥгылыш лиеш.

Уэш сайлымашлан ямдылалтме годым звеналанат, отрядланат пашам утларак веле саемден колтыман.

Тиде нерген отряд совет член-шамычлан, тугак звена вожак-шамычлан чот тыршыман.

У советым, вожакым сайлыме марте кодшо ийын сайлалтше отряд совет ден звена вожак-шамыч шке верыштыштак кодыт. А у актив сайлалтмекшак пашаш пижеш.

Тыге отряд ден звена-шамычын пашашт ик кечыланат ок шогал.

Хронике

◆ Москва — Владивосток — Москва маршрут дене скоростной перелетым пеш чаплын шуктышо летчик М. И. Тютяев ден В. Д. Калашниковлан благодарностьым увертарыме. Нуным кажныштымат тылзаш оклад дене премироватлыме.

Йошкар-Оласе 5 №-ан школышто тунемше-шамыч школышко каят.

Советский полярник-шамычын чапле сеҥымашышт

Советский пароход-шамыч Арктикын неле ийыштыже зимоватленыт. Мемнан правительство „Ермак" ледоколлан зимоватлыше пароход-шамычым ий кокла гыч яндар вӱдыш лукташ шӱден ыле.

„Ермак" пароход 4 тылзе ий коклаште пашам ыштен. 2 сентябрьыште тудо „Садко" ден „Малыгин" суда-шамычым яндар вӱдыш луктын. Тыге 17 советский пароходым ий плен гыч утарыме. Мемнан полярник-шамыч тидын нерген Сталин йолташлан да партий ден правительствын вуйлатыше-шамычлан колтымо телеграммыштышт куанен увертареныт.

Пионер дворец

5 сентябрьыште Харьковский пионер дворец почмылан 3 ий темын. Харьковысо йоча-шамыч шке дворецыштым пеш йӧратат. Дворецысе химический, физический да моло кружоклаште шуко йоча-шамыч заниматлат. Кугурак ийготан 80 пионер-шамыч кружок коч планер дене чоҥешташ, а 15 пионер самолетым виктараш тунемыныт.

Мемнан государстве йоча-шамычын культурнын канымышт верч чот тырша. Тений Харьковский пионер дворецлан кум миллион тенгем ойырымо.

Юный шахматист шамыч СССР мастерыш кандидат лӱмым налыныт

Шукерте огыл Горький олаште Всесоюзный первой категории шахматный турнир пытен. Тушто СССР-ын тӱрлӧ олалаже гыч эн тале шахматист-шамыч лийыныт. Шуко сӧрал партий модылтын. Рвезе шахматист-шамыч теорий ден комбинацийым сайын шинчымыштым ончыктеныт.

Первой верыш лектыныт: первой категорник-шамыч кокла гыч эн уста шахматист А. Уфимцев (Омск), школьник-шамычын Всесоюзный турнирыштыже сеҥыше Вася Смыслов да Ростов на Дону гыч школьник Марк Стольберг. Нуно турнирым пеш сайын эртареныт. 13 очко налшаш гыч 10 очком налыныт. Тиде турнирыште сеҥымашыш лекмыштлан нуно СССР мастерыш кандидат званьым налыныт.

Кум метеорит

Тений СССР-ште кум метеоритым мумо. Нунын кокла гыч ик килограмм нелытан метеоритым Оренбург областьыште муыныт. Тудо 11 январьыште кечывалым волен возын. Тудым охотник Т. А. Жигунов верештын.

Вес метеорит 23 майыште Павлодар олан уремыштыже (Казахский ССР) волен вочмекыже кок ужашлан шаланен. Кумышо метеорит ($2^1/_4$ килограмм нелытан) Черниговский областьыште волен возын.

Шолдыра метеорит-шамыч тугак 31 январьыште эрден эр Тамбовский областьыште да 7 майыште 11 шагат эрдене Уралыште Миасс ола районышто волен возыныт. Но нуно метеорит-шамычым але марте муымо огыл.

Чыла мланде шарыште кажне ийын кыдал шот дене 5 метеорым муыт.

◆ Гражданский воздушный флотын летчицаже Клавдия Бережная 7 сентябрьыште Москва—Баку—Москва маршрут дене пеш чапле у корно дене перелетым ыштен. Скоростной почтовой „ПС—40" самолет дене 3. 980 километр кутышан корным 11 шагатат 51 минутышто эртен. Москва гыч Бакушко 6 шагат да 13 минут, мӧҥгӧшла 5 шагатат 38 минут чоҥештыме. Баку ден Москва коклаште коштмо скорость шагатыште 350 километр лийын, а посна участкылаште 38 километрыш шуын.

◆ 5 сентябрьыште Ленинградысе орденоносный „Ленфильм" киностудийын павильоныштыжо „Выборгская сторона" картинын посна эпизод-шамычшым сниматлаш тӱҥалыныт. Тушто Владимир Ильичын рольжым республик калык артист Бабочкин йолташ, Сталин йолташын рольжым —Ленинский комсомол лӱмеш Ленинградский театрын рвезе артистше Ник йолташ модыт.

◆ Ижевский мотоцикл ыштен лукшо завод „ИЖ—9" у маркан опытный мотоциклым ыштен луктын. У мотоциклын йӱкшӧ уке.

◆ Капитан Джордж Эйстон (Утах штат, США) автомобиль дене каймаште у рекордым шынден. Ик шагатыште (345,49 мильым) 553 километр наре каен.

РККА частьлаште боевой подготовко годым. Союзфото.

„Отлично, йоча-шамыч!“ манже СТАЛИН—теве мланна кузе тунемман

САЙЫН ТУНЕМЗА, ОТЛИЧНО ТУНЕМЗА!

Чыла пионер ден школьник-шамычлан СССР Верховный Совет депутат-учитель-тамычын писмашт.

ШЕРГЕ ЙОЧА-ШАМЫЧ!

Ме, туныктышо шамыч, СССР Верховный Советын депутатше-шамыч, тендам у тунемме ий тӱҥалме дене поздравитлена.

Кужу жап канымеке, те чумыр идалык мучко тунемаш, у шинчымашым погаш, партий ден правительствын тендан верч тыршымыштлан сай отметке дене тӱлышашлан угыч волгыдо, йонгыдо класслашке чумыргышда.

Тендан занятийда сеҥымаш дене эртыже манын кузерак тудым организоватлышаш нерген ме тыланда икмыняр дружеский каҥашым пунена.

Эн ончычак—урок нерген. Тудо вет тугай кӱчӱк—45 минут веле. Но тиде 45 минут жапыште урокым кузе гынат сайынрак умлыза манын полшышашлан туныктышо мыняр шагат жап вийым пыштен ямдылалтеш, те тидым шинчеда гын! Те тидым шинчеда ыле гын, дисциплине пудыртылшо-шамычын тӱрлӧ кӱлдылмаш пашашт дене урок годым тунемше-шамычлан мешаймыштым чараш тыршеда ыле. А вет шуко годым тыге лиеда. Урокыш толат, тыйын кажне минутет шотлен пыштыме лиеш, а ученик-шамыч тетрадьыштым монденыт, але мӧҥгыш пумо пашам шуктен огыт ул але уроклан мешайше вес паша дене толашен шинчат. Тыге туныктышын пашаже арам йомеш. 45 минут жап пел часыш савырна, а урокын программже темалтде кодеш.

Айдыза тыге ыштена: те чынак сай успеваемостьыш шуаш шонеда гын, эн ончычак, чумыр отряд дене, чумыр класс дене туныктышылан полшыза, урокышто ик минутат яра ынже йом.

Кокымышыжлан, мемнан ойлаш шонымына,—тиде руш йылме урок нерген. Тиде йылме—мемнам утарыше великий руш калыкын йылмыже, садлан мемнан шуко национальностян элын чыла школлаштыже тиде йылмым тунемыт. Тиде Пушкинын, Толстойын, Достоевскийын, Горькийын йылмышт. Тиде йылме дене Ленин ден Сталинын кугу произведенийышт возалтыныт. Вара тиде йылмым тунеммашке айда йӧра манме семын ончаш лиеш мо! Кажне Советский школьниклан руш йылме да литератур дене отлично тунемаш—первой обязанность. Советский школьниклан руш йылме дене начар тунемаш—намыс.

Руш йылмым сайын шинчышашлан шуко лудман, утларакше классик-шамычым лудаш кӱлеш. Шуко возыман, кусарен возен упражнятлыман.

Тендан йолташда-шамыч кузе ойлат, колыштса. Йолташда-шамычын шке ойыштым моштыде ойлымыштым те паледа. Тидыже теве молан: нуно шагал лудыт, вниманий деч посна лудыт.

Ме мӧҥгыш пумо паша тетрадьыште тыгайым шагал огыл ужын улына: тушто ик-кок страницыже сайын возымо, а умбакыже, лавра, удыркалымаш, неграмотный шомак-шамыч тӱҥалыт. Безграмотный улмыштлан пензинский школьник-шамычым великий руш писатель Алексей Максимович Горький кузе вожылтарен, тидым шарныза!

Мемнан кумышо каҥашна—шкендам, шкендан шинчымашдам, шкендан йоҥылыш пашадам, шкендан поведенийдам эскерыза,

Ме шкенан тунемме ий-шамычым шарнена. Мемнан кокла гыч чылажак тендан верч, советский школьник-шамыч верч элын, партийын, Сталин йолташын тыршымышт гае тыршымашым шинчен огыт ул. Садыгак ме кузе гынат сайынрак тунемаш манын тыршен улына. Урокыш жапыште шушашлан эрдене эрак кынелалтеш ыле. Вара школыш кайме годым корнышто шонен кает, пуйто тый доска воктен шогет, ончылнет туныктышо шога, мо шинчыметым чыла шкаланет ойлаш тӱҥалат, кажне ойымат сайын шонен луктат, тудым шуко кана уэш чоҥет. Мланна урокышто сайым каласкалыме шуын.

А вет мемнан кокла гыч ятырышт тошто, кугыжан школышто тунемыныт. Тушто шуко грубость, дикость лийын, смыслдыме, нӱшкӧ зубрежко дене толаштарат ыле. Те эрыкан советский школышто тунемыда. Тылеч коч куанымаш лийын кертеш мо! Те путырак пиялан улыда, вет те тыге ойлен кертыда! „Мый—советский школын ученикше!“ Те йоча-шамыч, тиде нерген иктаж кана шоналтенда гын? Те шкендан школдан честьшым пагаледа? Чыла вереат—урокыштат, прогулкыштат, футбольный матчыштат—тендан нерген „теве тиде школышто кузе тунемыт, вот тиде школын ученикше-шамыч могай примерым ончыктат! Вот тиде школышто могай футбольный команде!“ манын ойлымо нерген шонеда гын?

Школыштыдат тыге моктанен ойлен кертса: „Ужыда, мемнан ученик-шамыч могай улыт“.

Теве, йоча-шамыч, тыланда пуаш шонымо мемнан икмыняр каҥашна.

Славный ленинско-сталинский комсомолын 20 ийжым сайын тунемме верч соревнованe дене, ВЛКСМ Центральный Комитетлан рапортым пуашлан правам налшаш верч соревноватлыме дене палемдаш ямдылалтмыдам ме тендан пионерский газетлаште лудын улына. Тиде пеш сай паша. Ончыл-шамыч вараш кодшылан ончык каяшышыже полшымо денак вет мемнан социалистический соревнованe пеш кӱлешан. Соревноватлыме дене тылзе гыч тылзыш, чырык гыч чырыкыш шкендан отметкыдам саемдыза. Тендан вожатыйда—Ленинско-Сталинский комсомол шкенжын юбилейжылан тендан ыштыме сеҥымашлан куанаш тӱҥалеш.

Тендан соревнованьыште первой, эн кӱлешан условийже тиде лийман: „Мемнан классыште кок ийлан кодшо иктат ок лий“.

Тиде тунемме ийыште отличне сеҥымашым ыштašда желатлена. Кӧ тыгай сеҥымашыш шуэш гын, мланна, Верховный Совет депутат-шамычлан возыза.

Ленинын—Сталинын пашашт верч кучедалаш ямде лийза!

В. Грехова, А. Захаренко, О. Харитонова, Чимназ Асланова, А. Хачинян-Алекян, Е. Постникова, К Кельбедина, Е. Катаева, К. Иванов, О. Леонова, О. Лобова.

Сӱретыште: Йошкар-Ола фельшерско-акушерский училище. Воктенже связь пӧрт.

РОСТОВСКИЙ ШКОЛЬНИК-ШАМЫЧЫН ӰЖМЫШТЛАН МЕМНАН ВАШМУТНА

Мемнан обязательствына

Ме, ростовский школьник-шамычын обращенийыштым кугу куанымаш дене лудын лекна. Тунамак соревнованийыш ушнаш пунчална. Кызыт мемнан школышто класс ден класс, отряд ден отряд, звена ден звена, тунемше ден тунемше соревноватлат.

Шке ӱмбакына тыгай обязательствым налына.

Тунемме жапын ик минутшымат арам йомдараш огыл манын туныктышо толмашеш чыланат шке верыште лияш тӱҥалына.

Мӧҥгылан пуымо пашам чыла шуктен толаш.

Руш йылмым сайын шинчаш. Садланак рушла газетым, классик-шамычын книгаштым лудаш, шукырак шке рушла возаш. Вет руш йылме дене „отлично“ тунеммаш мемнан тӱҥ задачышкына пура.

Шеҥгелан кодшо йоча-шамычлан эреак полшен шогаш тӱҥалына. Ме шкенан школнам СССР-ыште ончыл школ радамыш лукшаш улына да луктына.

Тунемме ийын пытартышешыже комсомолын Ленинский Центральный Комитетлан великий Сталинын „отлично“ да „хорошо“ тунемаш кӱштымыжым шуктымо нерген рапортоватлаш тӱҥалына, шкенан родинын ончыл йоча-шамычше лийына.

Тунемше-шамыч кӱштымӧ дене возеныт:

Маршанова, Зубанов, Егорова Е. Суворов, Медведкова, Медведкова Н., Китаева, Полевщиков, Столярова, Яшмолкин, Токарева А.

ШОРДУР ШКОЛЫМ ӰЖЫНА

Ростовский школьник-шамыч семынак комсомолын XX-шо идалыкше вашеш меат, Семи-Сола тӱҥалтыш школышто тунемше-пионер-шамыч соревнованийыш ушнен шкенан ӱмбак тыгай обязательствым налына да Шордӱр школ пелен улшо тӱҥалтыш класслам шке почешна ӱжына:

Тунемше-шамычлан кече кодыде школыш тунемаш коштaш.

Пионерский уголокым сылнештараш.

Тунеммаште почеш кодшо-шамычлан эреак полшен шогаш, кок ийлан ик классеш кодшо ынже лий.

Мӧҥгыштӧ жапым сайын шеледен мошташ, уроклан эреак ямдылалтын толаш.

Чыла тунемшылан газетым ик экземпляр деч шагал огыл налын лудын шогаш.

„Плохо“ оценкым ик тунемшат ынже нал, „посредственно“ отметкыжат 20 процент деч утла ынже лий манын тыршена.

Тунемше, пионер-шамыч лӱм дене:

Романов Никита, Гаврилов, Маркелов В. М.

Александров отличник

Йыван сола пелэ кыдалаш школын (Кужеҥер район) VII-ше классышкыже Александров Володя „отлично“ отметке дене гына вончыш.

Молан вара Володя моло деч сайын тунемеш? Володя жапым моштен кучылтеш. Яра жап годым тудо сылне литературым лудде огеш чыте. Газет-шамыч кокла гыч утларакшым „Ямде лий“, „Рвезе коммунист“, „Марий коммуным“ лудеш.

Туныктышын мӧҥгылан пумо пашам Володя эре сайын шуктен толеш. Школышто тудо пырдыж газет редактор, пионер вожатый.

Йоча-шамыч отличник Володям чыланат йӧратат. Каныме жап мучко тудо тунемше-шамычым шашке, шахмат дене сайын модаш туныкта. VII-ше классым „Похвальный грамот“ дене пытарен, моло йолташем-шамычланат сайын тунемашышт полшаш тӱҥалам,—манеш Володя.

Поликарпов Павыл.

ГРИША ПРИМЕРНЫЙ

Яковлев Григорий ӱмаште Шеҥше пелэ кыдалаш школын 6-шо классым чыла предмет денат „отлично“ оценке дене тунем пытарыш. Тенийт первой кече гычак тыршен тунемаш тӱҥале. Тунемше-шамыч коклаште шкенжым примерне куча. Общественный пашам сайын ышта. Пырдыж газет редакторлан пашам ышта.

Смирнов Н.

Морко район.

ШӦРТНЬӦ ПЕЛЕДЫШ-ШАМЫЧЛАН

Каят - йоча-шамыч рӱжген, веселан
Кеҥежым каҥен калитлалтше капан.
А оҥыштышт галстук тулшолла йӱла.
Пеледшыла койыт сӧралын чылан.
Яндар йӱкышт дене куатлын мурат,
Чолган, веселан нуно школыш пурат.
Рӱжген нуно шинчыт адак парт коклаш
Наукын гранитшым тунемын налаш.
Тунемза, шоляш-влак, тунемза тыршен!
Кузе мыланна кугу Ленин кӱштен.
Наукын орнаментше лийже тендан,
Наукын чудесный куатше—тендан,
Жемчужиным—мудростьым налза
кошталын,

Наукысо крепостьым сеҥыза те.
Вершиныш наукым элнаже нӧлталын,
Эн чапле условийым тудо ышталын,
Эн чапле дворецым мланна тӱзатен.
Туенмза, шоляш-влак, тунемза чылан,
Те—шӧртньӧ пеледыш чудесный элнан,
Ача-авадам кушкыда алмашташ,
Тӱҥалме пашаштым мучашыш шукташ.
Те шарныза Сталинын мутшым эре,
Наукын эн йӧсӧ участкыш пурэн,
Преградым тошкен сеҥымашыш лекташ
Кӱлеш шуко вийым, энергийым пышташ.
Тунемза, шоляш-влак, тунемза чылан!
Иктат ынже лий почеш кодшо мемнан.
Тунемза иза-шольыдам йӧратен,
Советский геройла эре старатлен,
Тунемза туге шинчымашым нӧлталын,
Кузе кӱштен Ленин, кузе кӱшта
Сталин!

КАЗАКОВ МИКЛАЙ

1938, ий сентябрь.

Кает вара тые флотыш йывыртен

Призыв гыч, ола гыч
Семен йывыртен,
Тольо шочмо ялыш
Кугу куан ден.

Вашлияле тудым
Шольыжо Антон.
А ача вик йодо:
—„Ну, кузе, Семен?“

— „Куаныза чылан те:
Ачай, авият,
Шӱжар ден шольо,
Кувавай тыят.

Родной Йошкар флотыш
Нальыч служитлаш.
Могай кугу тиде
Мыйын куанымаш!“

Мане ача пеҥгыдын:
—„Эргым, Семенем,
Арале элнажым.
Тиде—сугынем!“

Куанен каласыш
Семен чылалан:
—Йошкар флотец лӱмым
Честь ден нумалам.

Тые, Антон шольым,
Тыршен чот тунем.
Кум ий жап эрта гын,
Толат мый декем.

Улат таза тые,
Эша тазаҥат.
Ит мондо тый тидым,
Мом ойлен изат.

Лият мыйын гане,
Кушкат пеҥгыдем.
Кает вара тые
Флотыш йывыртен!“

Макс Майн.

Каныме жапна веселан эрта

Кожлаер пелэ кыдалаш школышто тунемше-шамычлан культурно канашышт чыла условийым ыштыме. Школ кӧргысӧ кугу зал йолген шинча. Тыште путырак весела. Патефон сылне деч сылне муро-шамычым шокта. Туштак тӱрлӧ модыш-шамыч улыт. Южышт книгам, тӱрлӧ газет-шамычым лудыт. Теве ик лукышто муро йӱк уло школым шергылтара. Тушто ӱдыр-шамыч погынен шинчыныт, сылне муро-шамычым мурат. Вес вере тӱрлӧ модыш дене модыт.

— Эх, могай веселан канышна эрта. Ик шагат тунемна. Математик урокышто неле задачым ыштышна да ноенна ыле. Каныш жапыште вуй ушна пеш сайын кана. Пуракым тӱргыктен куршталмеш культурно канена,—манеш изирак, ош ӱпан весела чурийан Вася.

— Миша, Миша! Ончо, теве уремыште... кычкырале Ваня.

— Мо тушто? — йодеш Миша.

— Теве йоча-шамыч пеш оҥгай модыш дене модыт, айда лектына. Ваня, Миша, нунын почеш моло йоча-шамыч уремыш модаш лектын куржыч. Изиш лиймек ший йӱкан оҥгыр шергылт кайыш. Тунамак йоча-шамыч чыланат шке классышкышт пурен шинчыч.

Тыге каныме жапым культурно, веселан эртарена.

Сергей Эчан.

Кожлаер ял совет, Морко район.

Мемнан пионерский пӧлӧкна

КРОЛИКЫМ КУШТЭМ

Вашке Ленинско-Сталинский комсомолын 20 ий темме юбилейже шуэш. Юбилей кечылан мый комсомолын шольыжо—пионер Веденькин Максим чапле пӧлӧкым ямдылем. Кызыт кум кроликым налынам. Нуным сайын ончен куштем. **Веденькин Максим.**

Тошто-Тор'ял кыдалаш школ, У Тор'ял район.

ШОЛЬЫМЫН ЙОДМЫЖЫМ ШУКТЫШЫМ

Шольым Столяров Ваня Шуар-сола тӱҥалтыш школын 2-шо классыштыже тунемеш. Тудо 2-шо класслан йӧршӧ книгам налаш да „Ямде лий“ газетым выписатлаш йодын ыле. Тудын йодмыжым уло кумылем дене шуктышым. Йошкар-Олашке миен у учебникым нальым да 8 тылзелан „Ямде лий“ газетым выписатлышым. Йодмыжым шуктымемлан изи шольым пеш куанен.

Матвей Столяров.

„Эр кече“ колхоз, Ронгго район.

МЕМНАН СОВЕТСКИЙ ШКОЛЬНИК-ШАМЫЧ ТАЛЕ ЛЕТЧИК, ТАНКИСТ, САДОВОД, АСТРОНОМ, МУЗЫКАНТ, ХУДОЖНИК, ТУЛЕЧ МОЛО ЛИЯШ ШОНАТ

...А 10—15 ИЙ ГЫЧ НУНО ТУШКО ШУЫТ, ЧУМЫР ТӰНЯН ПАЛЫМЕ ГЕРОЯТ ЛИЙЫН КЕРТЫТ

ГРАНИЦЕ ВЕС ВЕЛНЕ

Гитлер ден Муссолини испанийыш у войскам колтат

Пытартыш жапыште итальянский порт гыч фашистский войскан кок у дивизийым испанийыш колтымо.

Итальянский фашист-шамыч Франколан полшаш 20.000 салтакан у корпусым колташ ямдылалтеш. Корпусышто: пехотинец, артиллерист, инженерный войска гыч салтак, летчик-шамыч улыт.

Итальянский маршал Бальбо Берлиныш миен. Туштo тудо германский фашист-шамыч дене Франко генераллан 40 гыч 50 тӱжем марте у войскам колтышаш нерген мутланен.

Тиде войска дене Итало-германский захватчик-шамыч сентябрь мучаште испанский республик ӱмбак кержалташ ямдылалтыт.

Школ-шамыч салтак дене темыныт

Западный Германийын чыла пограничный областьлашкыже школ ден Вуэлаште тунемше-шамычлан кеҥеж каникулым октябрьын тӱҥалтышыже марте шуйымо. Моланже пале: нине школлаште угыч мобилизоватлыме салтак-шамыч шукын илат.

Рейнский областьыште пассажирский поезд коштмашым кум чырыклан изеденыт. Нунын олмеш войскам, военный ӱзгарым коштыктат.

Англий лу дене у военный корабль-шамычым ышта

Англий пытартыш кум ийыште 14 дюйм орудиян вич у линкорым, 16 дюйм орудиян кок кугу линкорым ышта. Тидын деч посна флотыш 24 у крейсер, 6 авианосец, 40 эскадр миноносец да моло-шамыч ешаралташ.

Кум ий ончыч английын военно-теҥыз флотыштыжо 90.000 еҥ служитлен гын, кызыт тушто 119.000 еҥ шотлалтеш.

ВЕЛИКИЙ РУШ ПИСАТЕЛЬ

Лев Николаевич Толстойын шочмыжлан 9 сентябрьыште 110 ий темын

Рвезе артиллерискнй офицер Лев Толстой Некрасовын „Современник“ журналешыже икмыняр ойлымаш-шамычым возен. Тидым ужын ынде русский литературышто у вий лектын манын чыланат ойленыт.

Тугак ончычмаште ойлымаш-шамыч тыгылай веле лийыныт. Теве: помещикын усадьбыштыже илыме нерген — „Детство“ повесть, русский армийын горец-шамыч ваштареш кредалмышт нерген—„Набег“, Крымский сар годым Севастополь олам аралыме нерген—„Севастопольские рассказы“. Но тыгай теме дене тудо жапысе шуко писатель возен гынат, Толстойын возымо семын иктат возен огыл.

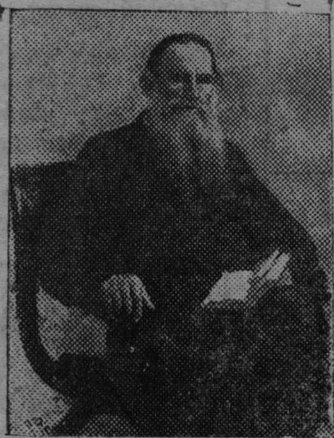
Толстой пеш простой шомак дене простой еҥ-шамыч нерген возен. Тудо лудшо-шамычым волноватлаш, нуно еҥ-шамычым йӧраташ, нунын дене пырля куанаш, неле годым ойгыраш таратен.

Толстой марке нигеат шке геройжын психологийжым—тудын шонымыжым, койшыжым, шижмашыжым чын да келгын почын пуэнописатлен моштен огытыл. Шкенжын „Севастопольские рассказы“ да „Набег“ ойлымаштыже еҥым вошт ужмо семын чын сӱретлен.

Илен толын Лев Толстой ик эн кугу мировой писатель лийын. Толстой шке йырже улшо общественный шояк, еҥым пызыраш улмыжым кугу художник семын ужын. Тудо калык-шамычын помещик власть дене йӧсланымыштым, поп-шамычын калыкым ондалмыштым пален.

Толстойын роман, повесть, пьес да ойлымаш-шамычше — руш илышын кугу сӱрет. Тудо пашазе класс нерген возен огыл. Но помещик еш гыч лектын гынат, шке классше дене кылым вашке кӱрлын. Тудо кресаньык массын настроенийжым ончыктен, пушо лийын.

1910 ийыште Ленин Толстой нерген тыге возен: „Капиталист ден помещик-шамычын пызырмыштым сӱмыралме деч вара гына, кунам массе айдеме илыш условийым ышта, Толстойын художественный произведений-шамычше калыкын достоянийже лийыт. Массе Толстойын художественный произведений-шамычым келгын аклаш тӱҥалеш...“

Тудо жапыште Российыште у пролетариат класс шочын. Тудлан тудо жапысе порядкым вашталтымек, революционный корно дене уло шемерым шке почешыже эрыкан, пиялан илышыш вӱден кайыш задаче шоген. Толстой тидым умлен огыл. Тудо кучедалмын революционный методшамычым коранден, насилий ден „Осаллан ваштареш лияш огыл“, „йумо кӱштымӧ почеш“ „совесть“ дене илышт манын ойлен возен. Толстойын тыгай ойжо массым революционный кучедалмаш деч коранден гына. Но Толстойын йоҥылыш умлымашыже лийын гынат, тудо ончычат кугу художник ыледа кызытат кугу художниклан шотлалтеш.

Тудо кугу исторический „Война и мир“ романым возен. Тушто руш калыкын вес эл захватчик-шамыч деч шочмо мыландыжым кузе арален кодымыжо нерген воза. Мудрый военачальник Кутузовын усталыкшым палемден тыге возен: Кутузов тудлан сеҥен, тудо калыклан ӱшанен, калык деке лишемын да нунын пагалыме еҥ лийын. Тиде романыште Толстой герой-шамычын образыштым чаплын ончыктен. Тудо пеш проста да раш йылме дене событий-шамычым сӱретлымаште айдемын чувствыжым пуэн моштен.

Толстойын кокымшо кугу романжылан „Анна Каренина“ шотлалтеш. Тиде романыште тудо буржуазно - помещичий кокласе ешысе да общественный отношенийын пӱтынь ондалмашыж ден шӱймашыжым, революционный жап деч ончычсо орланыше ӱдрамашын орлык илышыжым раш ончыктымо.

Пытартышлан Толстойын кумышо романже—„Воскресение“. Тиде романыште тудо кугыжан Российын властьше, законжо, судшо ваштареш критиковатлен возен.

* * *

Л. Н. Толстойын ятыр произведенийже йоча-шамычлан огыл, а кугу лудшо-шамычлан возалтыныт. Но „Детство“, „Отрочество“, „Юность“, „Севастопольские рассказы“, „Хаджи-Мурат“, „Хозяин и работник“, „Утро помещика“, „Рубка леса“, „Набег“ произведений-шамычым кажне школьник лудшаш улыт. Тушто те пеш чапле художественный сбразым, чын возымым, еҥ дек йӧратымашым, шкенан родин дек йӧратымашым муыда.

Кугу лийме семын Толстойын моло произведенийшамычшым лудаш тӱҥалыда гын, тиде кугу художник темдан шонымашдам эше утларак пойдара, эша келгынрак шкенжым йӧратыкта.

УРОК ДЕЧ ВАРА

Отделым П. Клюкин вуйлата

Туштo

Вуй йыр ок шу,
Пасу йыр шуэш.

Загайнов Вачий
„Юледур“ колхоз, Роҥго район.

Метограмме

К буква дене
каваште ужат.
М буква дене
кеҥежым модат.

Мусанов Василий
Руя-сола пэле кыдалаш школ, Роҥго район.

Географический тушто, шутко-шамыч

(„Я. Л.“—ын 28 июльысо №-жым ончо)

1. Милан—налим.
2. Ток-хо 3. Бухарест—Румыний, Берлин—Германий, Берн—Швейцарий, Белград —Болгарий, Брюссель—Бельгий, Будапешт—Венгрий. 4. Карт—парт.

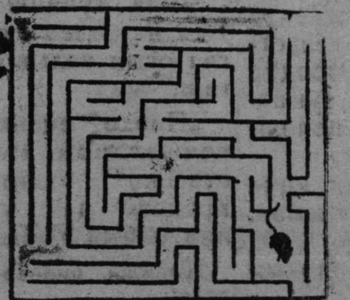
Метограмме

(„Я. Л.“—ын 10 августысо №-жым ончо)

Дон, тон.

Лабиринт

Коля пырыс деч шылын Лабиринт кӧргыш пурен. Пырыс тудым кучынеже могай корно дене кайнеже?

Отрядлан пӧлӧклышым

Мый каникул жапыште шкенан районнам тунем коштым. Вара тунемме гыч чапле сӱретан альбомым ыштышым. Школыш толмекем мый тиде альбомем пионер отрядлан пӧлӧклышым. Пумем деч ончыч йолташем-шамычлан ончыктышым.

Ягодаров Наум,
Кельмак-сола тӱҥалтыш школ.

Марийский АССР команде первой верыш лектын

4—6 сентябрьлаште Татарский АССР столицеш—Казань олаш шым национальность республикласе физкультурник - шамычын спартакиадышт эртаралте. Спартакиаде 3 кече лийын.

Мемнан физкультурник-шамыч шке усталыкыштым сайын ончыктышт. Фаворский 100 метрым 11,6 секунд куржын, первой кече первой верым налын. 400 метрым тудо 51,1 секундышто куржын. Тидын дене Марийский АССР-лан у рекордым шынден. Луйкалымаште Марийский АССР команде 2000 очком налшаш гыч 1479 очком налын.

Марийский АССР команде 150,5 очком, Чувашский АССР 139 очком, Татарский АССР 135,5 очком налыныт. Тидын дене Марийский АССР команде СССР СНК пеленсе физкультур ден спорт паша Всесоюзный комитетын первой призшым налын.

Сӱретыште: китайский танкист-шамыч японский захватчик-шамыч деч шупшын налме танкым ончат.

Йошкар-Ола пионер пӧрт пеленсе авиамоделист кружокн вуйлатыше Власов йолташ пионер-шамычлан дирижабль нерген умылтара.

Овечкинын фото жо.

МЕМНАН АДРЕС: Йошкар-Ола, Марий АССР, Совет пӧрт, 53-шо №-ан пӧлем, „Ямде лий“ редакций.
Телефон: Совет пӧртын коммутаторжо, 82-шо №.

Отв. редактор— И. АЛЕКСАНДРОВ.

Упол. Марлита № А—742. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-ше типографийже.

78